

Carl Nielsen købte sommerhus på Skagen, og han og hustruen blev allerede første sommer - 1906 - venner med Ancherparret. Et venskab, der holdt livet ud. Her har Michael Ancher malet Nielsen-parrets døtre Irmelin og Anne Marie - også kaldet for Søs - mens de sidder på en bænk i hans have. Billedet kan ses på Carl Nielsen Museet. Den første sommer på Skagen arbejdede Carl Nielsen i øvrigt på at komponere musik til et skuespil af Holger Drachmann.

Et eldorado af fin kunst og mærkelige ting

bøger

Ny bog om Carl Nielsen-parrets kunstsamling skaber for første gang overblik over og offentlig adgang til historierne bag ægteparrets omfattende kunstsamling, hvoraf en del kan ses på Carl Nielsen Museet i Odense

Komponisten Carl Nielsen og hans hustru, billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen, samlede på kunst gennem hele deres ægteskabelige liv. Noget købte de, noget vandt de, noget fik de foræret, og noget byttede de sig til. Gennem årene fik parret opbygget en anseelig samling, der dokumenterede deres liv og venskaber. Væge, skabe, borde og vindueskarme blev fyldt med minder fra rejser og med gaver eller køb fra parrets mange kunstvenner.

- Et eldorado af mærkelige ting, der fortæller meget om Carl Nielsen-parret og den tid, de levede i, siger mag.art i kunsthistorie Anne Christiansen, der indtil sommeren 2015 var seniorforsker ved Odense Bys Museer.

Der er både fin kunst og mindre vellykkede resultater af kreative udfoldelser. Men fælles for dem alle er, at de

hver især repræsenterer en historie i parrets liv. Mange af værkerne fra ægteparrets oprindelige samling er udstillet på Carl Nielsen Museet i Odense. Her er noget af det fordelt på to stuer, der fungerer som mindre genopbygninger af det nielsenke hjem. Men man får ikke en forklaring på hvad, hvem og hvorfor om de mange kunstværker.

En del af Carl Nielsen-museets kunstsamling bor i museets magasiner, hvor offentligheden ikke har adgang.

Og endelig er en del af parrets oprindelige samling endt på andre museer eller er i privat regi.

Nu foreligger der for første gang et samlet og offentligt tilgængeligt overblik over den kunst, ægteparret samlede. Sidst i 2015 udkom Anne Christiansens rigt illustrerede bog "Carl Nielsen-parrets kunstsamling" på Odense Bys Museers forlag, og i bogen kan man se billeder af og læse om parret og deres hjem, deres mange kunstværker og kunstnerne bag dem - de fleste af dem nære venner - og om tilblivelsen af Carl Nielsen Museet, hvor en stor del af samlingen har til huse. En samling, der kunne have været større ...

På et hængende hår
Carl Nielsen-parrets to barnløse døtre, Irmelin Eggert Møller og Anne Marie Telmányi, besluttede i sin tid, at hele deres forældres kunstsamling skulle testamenteres til et eventuelt Carl Nielsen Museum i Odense. Museet blev først til noget i 1988, og da var den ene af døtrene for længe død og havde ikke fået lavet testamente, hvorfor hendes mand og siden hans familie arvede det hele. I begyndelsen af 1980'erne gik daværende, nu afdøde muse-

umsdirektør Niels Oxenvad derfor i tæt samarbejde med den anden datter om at sikre hendes arv fra forældrene til et kommende museum.

- Det lykkedes, men hun døde i 1983, og bestyrelsen i hendes fond krævede, at museet skulle være færdigt inden for fem år, ellers ville samlingen ikke tilfalde Odense. Niels Oxenvad kastede sig herefter ud i en kæmpe indsats, hvor han blandt andet i et år tog orlov fra sit lederjob for at kunne hellige sig opbygningen af museet, da bevillingen til det var gået igennem, fortæller Anne Christiansen, der konstaterer, at han nåede det "på et hængende hår".

Et udtryk for venskaber
Enkelte ting i Carl Nielsen-parrets samling har økonomisk værdi, men meget har ikke, for der var ikke tale om investeringer, men om en personlig samling, der afspejler parrets oplevelser, brede smag og venskaber med kunstnere fra København til Skagen.

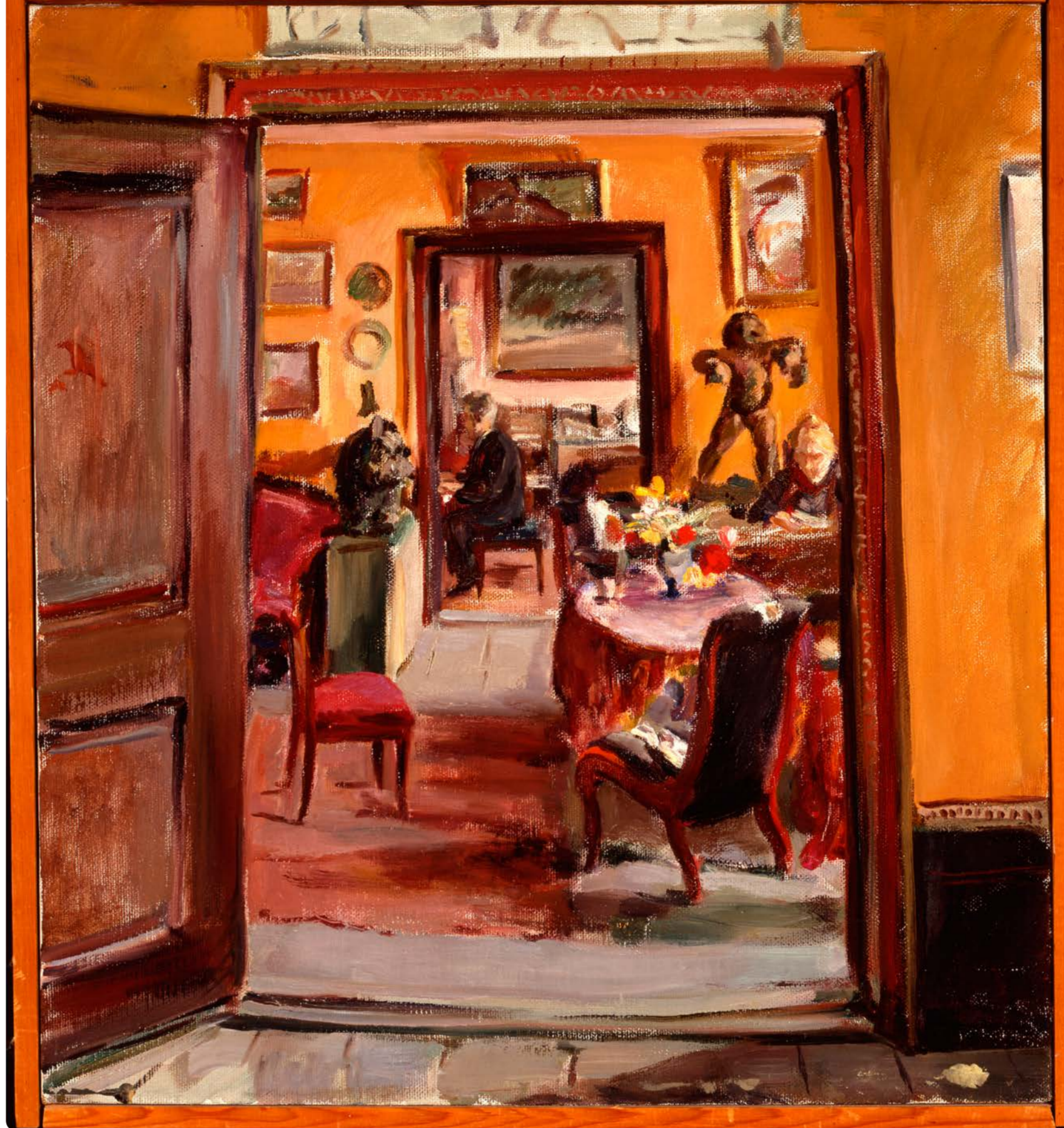
Læsningen af Anne Christiansens bog er ikke katalognævnelse, men historier om kunstnerne og om parrets liv, der blandt andet omfattede adskillige flytninger i takt med, at deres

materielle velstand voksede. Parret boede alle årene i Københavns-området - de sidste og fleste af dem ved Frederiksholm Kanal, hvilket var familiens bolig nummer

syv. Men der var også et sommerhus på Skagen, længere udlandsrejser og ferier med venner blandt andet ved Anne Maries barndomshjem på Kolding-egnen.

- Det har været så interessant at skrive bogen, for i mange år har jeg som så mange andre kigget på nogle

••• fortsættes næste side

Anne Marie Telmányi var Carl-Nielsen parrets yngste datter og blev kaldt Søs. Hun blev maler, men slog aldrig igennem for alvor, blandt andet fordi hun svingende mellem mange stilarter og aldrig fandt sit eget udtryk.

- Det har været voldsomt svært at skulle leve op til to så berømte forældre, og hun var en urolig sjæl, konstaterer seniorforsker Anne Christiansen. Søskendeflokken talte også en storesøster, Irmelin, og en lillebror, Hans Børge, der blev lettere retarderet som dreng vistnok på grund af meningitis. Her har Søs malet familiens stuer ved Frederiksholms Kanal. Man ser moderen, Anne Marie Carl-Nielsen, sidde og arbejde, og i den bageste stue, musikstuen, spiller Carl Nielsen på sit flygel. Maleriet og jagtstolen i forgrunden af det kan ses på Carl Nielsen Museet. Stolen er broderet af Hans Børge efter forlæg fra Søs. De mange kunstværker og ting på museet fra Carl Nielsen-parrets hjem blev testamenteret til museet af netop Anne Marie Telmányi.

Agnès Lund var Anne Marie Carl Niensens læremester og senere tætte, ugifte veninde. Hun blev gudmor til sønnen Hans-Børge og var tilsyneladende aldrig misundelig på sin elev, der modsat hende selv opnåede stor anerkendelse og succes. Hun vovede også at tale den principfaste og lettere iltre Anne Marie Carl-Nielsen imod, hvilket ikke altid blev godt modtaget - var en enkelt gang "lagt på is" i over tre år. Her har Agnès Lund malet en strittende kalv, der fik lov at hænge i Carl Nielsen-parrets dagligstue.

Portrættet af Carl Nielsen er malet af Suzette Holten, født Skovgaard, der var veninde med Anne-Marie Carl-Nielsen. Holten illustrerede også omslag til nogle af Carl Niensens kompositoriske udgivelser. Begge kvinder var medlemmer af Den Frie og arbejdede også for at forbedre forholdene for kvindelige kunstnere. De blev dog livsvarigt uvenner, da Anne Marie opdagede, at Carl Nielsen havde været hende utro med en anden veninde, der også var veninde med Suzette Holten. Modsat Anne Marie ville Suzette ikke bryde med den fælles veninde, hvilket Anne Marie ikke ville finde sig i. Hun var syv til otte år om at tilgive Carl, men hun tilgav aldrig Suzette. Maleriet har tilhørt Anne Marie Carl-Nielsen, men blev på et tidspunkt købt af Teatermuseet i Hofteatret.

Maleren Harald Slott-Møllers portræt af Anne Marie før hun blev gift. Portrættet blev malet, da han og hans hustru var på ferie i Anne Maries barndomshjem ved Thygesminde ved Kolding og var tiltænkt en kunstsamler. År senere dukkede maleriet op hos en glarmester i et vindue, og Carl-Nielsen-parret overvejede at anlægge sag, fordi det "kostede dem en del lærgelser", som Carl Nielsen udtrykte det til en af sine venner. Parret endte dog med at købe det, så Anne Marie ikke skulle hænge i et vindue. Og det dukkede derefter først op igen mange år senere i deres datters bo efter hendes død. I dag er det på Carl Nielsen-museet i Odense.

Litografi af et bjerglandskab fra de franske alper af J.F. Willumsen. Willumsen, der i mange år boede i Frankrig, skænkede som gammel sine værker og kunstsamling til den danske stat i håb om eget museum, hvilket han fik, men aldrig selv oplevede. Han var ungdomsven med Anne Marie Carl-Nielsen og siden ven med Carl, og venskabet holdt livet ud. Bag på værket står: "Til min gamle ven Carl Nielsen på hans 50-årige fødselsdag 9. juni 1915".

Et eldorado ...

● ● ●
fortsat fra foregående side

af tingene her på museet uden at vide, hvor de stammede fra, og det har været en stor fornøjelse at finde ud af det. Jeg har også opdaget diverse fejlslutninger. For eksempel var der ting i hjemmet, vi har troet, Anne Marie Carl-Nielsen selv havde lavet, men det har vist sig at være forkert, fortæller Anne Christiansen, mens vi kigger ind i de forseglede stuer på Carl Nielsen Museet.

Renoveret og fornyet
Med til at pirke til nysgerrigheden og begejstringen var også Anne Christiansens arbejde med portrætbogen "Anne Marie Carl-Nielsen, født Brodersen", som udkom i 2013 - 150-året for Anne Maries fødsel.

Den nye bog om kunstsamlingen nåede også at blive færdig i et 150-år - denne gang for Carl Niensens fødsel.

- Jeg ville ønske, at man havde benyttet jubilæumsåret til at renovere museet, siger Anne Christiansen, mens blikket tager en tur mere rundt i en af de udstillede stuer.

- Formålet med bogen, og det skrev jeg også til de fonde, der har støttet dens udgivelse, har været, at den skal bidrage til en fornyelse af museet, så de besøgende kan få en forklaring på, hvad det er, de ser, siger Anne Christiansen, der har investeret både arbejdstid og fritid gennem et par år for at blive færdig med den.

Fritidsindsatsen blev aktuell, da hun midt i det hele blev opsagt og ikke kunne nå at blive færdig i opsigelsesperioden.

Anne Christiansen, der nu er emerita, skriver på en ny bog, hvis indhold, det er for tidligt at tale om, siger hun.

Anne Christiansen: "Carl Nielsen-parrets kunstsamling", 432 sider, udkommet på Odense Bys Museers eget forlag.

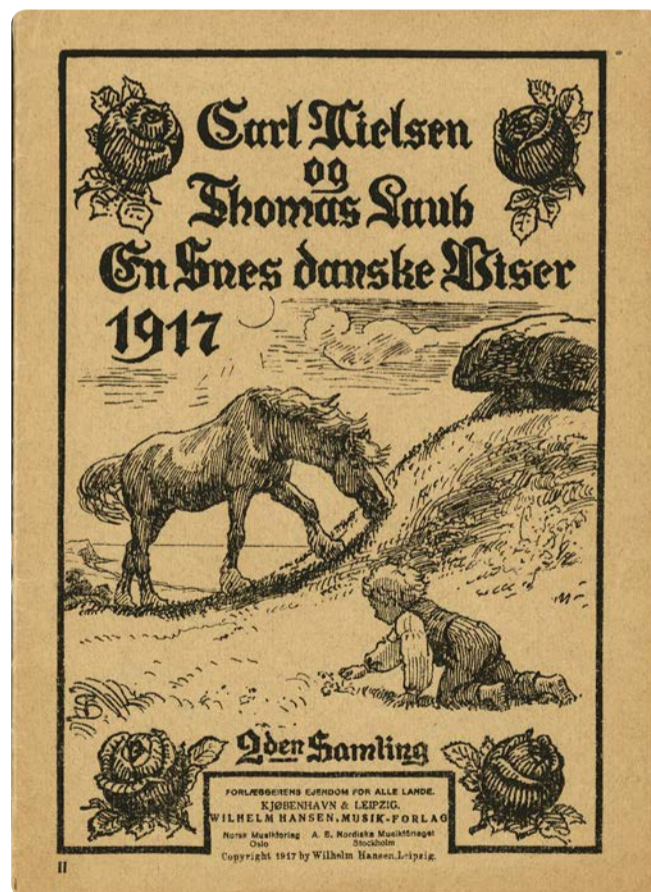
Af **Anette Hyllested**
ahy@fyens.dk

Anne Marie Carl-Nielsen købte i 1920 dette portræt af en fiskerkone - malet af Anna Ancher. Anne Christiansen forestiller sig, at Anne Marie måske købte billedet, fordi hun så sin egen bedrøvelige tilstand i motivet. På det tidspunkt havde hun efter fem års tøven besluttet sig for at lade sig separere fra Carl Nielsen, fordi han havde været hende utro. Parret, der dog altid støttede hinanden kunstnerisk, fandt senere sammen igen som par, da Carl Nielsen fik et hjerteanfald og Anne Marie blev bange for at miste ham helt. Maleriet kan ses på Carl Nielsen Museet.

På mitfyn.dk kan du se flere billeder og læse en større artikel med Anne Christiansen i forbindelse med udgivelsen af "Anne-Marie Carl-Nielsen, født Brodersen".

Carl Nielsen, der gerne forærede koncertbilletter til vennerne og modtog flere kunstneriske erkendtligheder som tak, var kunstinteresset og gik derfor op i, at hans partiturer fik kunstneriske titelblade og forsider. Her er det vennen Niels Skovgaard, bror til Suzette Holten og Joakim Skovgaard, der har tegnet et idyllisk landskab til Carl Niensens og Thomas Laubs "En snes danske viser 1915". Tilhører Carl Nielsen Museet. Skovgaard kunne ikke blot tegne - han var også billedhugger som Anne Marie Carl-Nielsen.

Anne Christiansen

- **Født** 1949.
- **Mag.art.** i kunsthistorie
- **Daglig leder** af Esbjerg Kunstforenings Samling fra 1985-1992, siden museumsinspektør (daglig leder) af Fyns Kunstmuseum/Odense Bys Museer og afdelingschef/samlingschef/seniorforsker ved Odense Bys Museer.
- **Fratrådte ved Odense Bys Museer sidste år** og er i dag emerita.
- **Har også skrevet:** "Skønhed og skrøbelighed. Værker af billedhuggeren J.A. Jerichau fra museets samling. Fyns Kunstmuseum 2003." "Sanderumgaard's Romantiske Have - set med Eckersberg og andre kunstnere o. 1800". Odense Bys Museer 2010. "Fyns Kunstmuseum". Odense Bys Museer 2011. "Anne Marie Carl-Nielsen, født Brodersen". Odense Bys Museer 2013.